Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра управління та адміністрування

“**ЗАТВЕРДЖУЮ**”
Директор
навчально-наукового
інституту
«Каразінська школа бізнесу»
Володимир РОДЧЕНКО

«28» серпня 2026 року

Робоча програма навчальної дисципліни
«Критичне мислення (укр. / англ. мовами)»/«Critical Thinking»
(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань C Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини, D Бізнес, адміністрування та право

спеціальність C3 Міжнародні відносини, D3 Менеджмент, D7 Торгівля

освітня програма Міжнародна логістика

вид дисципліни обов’язкова

факультет Навчально-науковий інститут «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

2026 / 2027 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою ННІ «Каразінська школа бізнесу»
28 серпня 2026 року, протокол № 10

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Олена ПАРХОМЕНКО, кандидат економічних наук, доцент, доцент зво кафедри управління та адміністрування навчально-наукового інституту «Каразінська школа бізнесу»

Програму схвалено на засіданні кафедри управління та адміністрування навчально-наукового інституту «Каразінська школа бізнесу»

Протокол від «27» серпня 2026 року № 1

Завідувач кафедри доктор економічних наук, професор

_____ Оксана НЕСТЕРЕНКО
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Міжнародна логістика» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти

Гарант освітньо-професійної програми «Міжнародна логістика» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти

_____ Сергій БЕРЕНДА
(підпис)

Програму погоджено науково-методичною комісією Навчально-наукового інституту «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»
Протокол № 1 від 27 серпня 2026 року

Голова науково-методичної комісії

_____ Ганна ПАНАСЕНКО

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни “Критичне мислення (укр. / англ. мовами)” складена відповідно до освітньо-професійної програми «Міжнародна логістика » підготовки
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
(назва рівня вищої освіти, освітньо-кваліфікаційного рівня)

спеціальності (напряму) С3 Міжнародні відносини, D3 Менеджмент, D7 Торгівля

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою дисципліни є опанування теорії критичного мислення, формування навичок критичного мислення в управлінській діяльності, критичного відбору та оцінки інформації та аргументованого висловлювання своїх суджень.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

Завданнями вивчення дисципліни є:

- уміти застосовувати навички абстрактного мислення, аналізу, синтезу через набуття розуміння основних законів логічного та принципів критичного мислення;
- розвивати здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями через усвідомлення особливостей людського мислення у процесі прийнятті рішень;
- бути здатними до адаптації та дії в новій ситуації, застосовуючи навички критичного оцінювання інформації і прийняття рішень в умовах невизначеності;
- розвивати навички генерації нових ідеї та навчитися аргументовано формувати свої ідеї та судження.
- уміти аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення;
- розуміти принципи психології та використовувати їх у професійній діяльності;
- уміти використовувати прийоми критичного мислення у процесі прийняття і реалізації управлінських рішень в умовах невизначеності.

1.3. Кількість кредитів – 3 кредити ECTS

1.4. Загальна кількість годин – 90 годин.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни

Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	—
Семестр	
1-й	—
Лекції	
16 год.	—
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	—
Лабораторні заняття	
0 год.	—

Самостійна робота	
58 год.	—
Індивідуальні завдання	
0 год.	

Примітка. У разі формування малочисельних груп обсяг аудиторного навчального навантаження, відведеного на вивчення навчальної дисципліни, зменшується відповідно до Положення про планування й звітування науково-педагогічних працівників Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

1.6. Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна

Загальні компетентності:
ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями
ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність)
ЗК9. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу
ЗК12. Здатність спілкуватися іноземною мовою
ЗК13. Здатність бути критичним і самокритичним
ЗК14. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності
ЗК16. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації

Спеціальні (фахові) компетентності:
ФК2.7. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.
ФК3.1. Критичне осмислення теоретичних засад підприємницької та торговельної діяльності

1.7. Заплановані результати навчання

РН4. Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.
РН5. Мати навички самостійного визначення освітніх цілей та навчання, пошуку необхідних для їх досягнення освітніх ресурсів.
РН6. Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.
РН9. Володіти навичками професійного усного та письмового перекладу з/на іноземну мову, зокрема, з фахової тематики міжнародного співробітництва, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, регіональних студій, дво- та багатосторонніх міжнародних проектів.
РН16. Здійснювати опис та аналіз міжнародної ситуації, збирати з різних джерел необхідну для цього інформацію про міжнародні та зовнішньополітичні події та процеси.
РН20. Демонструвати навички виявлення проблем та обґрунтування управлінських рішень
РН26. Використовувати базові знання з підприємництва, торгівлі і біржової діяльності й уміння критичного мислення, аналізу та синтезу в професійних цілях.

1.8. Пререквізити: вказати перелік дисциплін, що передують вивченню даної дисципліни

Пререквізити не передбачені.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Основи критичного мислення.

Тема 1. Поняття і сутність критичного мислення.
Мислення, інтелект, розум. Критичне мислення: цілі, особливості, основні характеристики. Компоненти критичного мислення: теорії, евристики, установки. Пізнання, його вид та рівні. Трилемма Мюнхгаузена. Прагматика пізнання: мапа і територія.

Тема 2. Особливості людського мислення, що впливають на прийняття рішень.
Інтуїція. Евристика. Емоції і мислення. Сприйняття, типізація, передбачення (передування). Забобони і стереотипи.
Типові помилки при визначенні причинних зв'язків: «після цього – означає, внаслідок цього», ігнорування регресії до середнього, помилка влучного стрілка, ігнорування апріорної ймовірності (базового відсотка). «Те, що я бачу, - це все, що є насправді». Схильність до підтвердження своєї точки зору. Ефект ореолу. Хибні спогади, «проблема свідка». Евристика доступності. Евристична підміна запитання. Неусвідомлене мислення, ефект якоря, фреймінг. Систематична помилка того, хто вижив. Ефект «чорного лебедя».

Розділ 2. Формальна логіка як складова критичного мислення.
Тема 3. Логіка та основні логічні поняття.
Базові логічне поняття. Логічна істинність, логічна хибність, логічне слідування. Логічні помилки. Поняття логічного закону. Закон тотожності. Закон не протиріччя. Закон виключеного третього. Закон достатньої підстави.

Тема 4. Дедукція та індукція: як правильно міркувати.
Міркування, судження і твердження. Умовиводи зі складних суджень, їхні різновиди. Умовиводі з простих атрибутивних суджень. Силогізми: склад, фігури, правила. Перевірка силогізмів за допомогою діаграм Ейлера-Венна. Ентимеми. Алгоритм відновлення пропущених положень у міркуваннях. Критичний аналіз умовиводів.
Індукція і пошук причин. Причина як необхідна і достатня умова. Формальні і динамічні причини. Прості і складні причини. Методи встановлення причинних залежностей. Причинність і кореляція. Узагальнювальна індукція. Вибірка і генеральна сукупність. Репрезентативність і надійність. Абдукція. Умовиводи за аналогією, необґрунтована аналогія, коло в аналогії.

Розділ 3. Критичне мислення і комунікація.

Тема 5. Аргументація та її складові. Проблеми аргументації.
Ефективна комунікація. Аргументація,її мета і суб'єкти. Склад і структура аргументації. Види аргументів. Модель аргументації за Тулміном: теза, дані, підстави, підтримки, кваліфікатори, обумовлення. Поняття аргументативного поля. Формальні і процедурні аспекти успішної аргументації. Підстава и пояснення. Докази і свідоцтва, приклади та ілюстрації. Легітимні та нелегітимні засоби аргументації. Стратегія і тактика суперечки.
Поширені неформальні помилки і прийоми в аргументації. Виривання з контексту, невиправдане акцентування, необґрунтоване об'єднання/роз'єднання, помилка солом'яного опудала (фіктивного супротивника). Апеляція до традиції. «Більшість помилятися не може». Апеляція до авторитету. Апеляція до сили («палочний аргумент»).

Тема 6. Ефективна комунікація. Запитування і формулювання проблем

Ефективний діалог. Мета діалогу. Навіщо і як ставити питання. Види запитань. Метод Сократа. П'ять «Чому?». Інтерактивне запитування. «Яке питання – така й відповідь». Запитання-уточнення.
Дебати як інструмент генерування колективних рішень. Склад і структура дебатів. Стратегія і тактика.

Розділ 4. Критичний аналіз інформації та медіаграмотність.

Тема 7. Критичний аналіз інформації.
Поняття і властивості інформації. Пошук та відбір потрібної інформації. Прийняття рішень на основі відібраної інформації.

Тема 8. Фактчекінг і медіаграмотність.
Способи формування, виявлення та усунення неправдивої інформації. Маніпулювання цифрами і фактами. Як оцінити інформацію, відокремити факти від думок. Вплив на людей за допомогою методів переконань та пропаганди.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Основи критичного мислення												
Тема 1. Поняття і сутність критичного мислення.	11	2	2			7						
Тема 2. Особливості людського мислення, що впливають на прийняття рішень	11	2	2			7						
Разом за розділом 1	***22***	***4***	***4***			***14***						
Розділ 2. Формальна логіка як складова критичного мислення												
Тема 3. Логіка та основні логічні поняття.	11	2	2			7						
Тема 4. Дедукція та індукція: як правильно міркувати.	11	2	2			7						
Разом за розділом 2	***22***	***4***	***4***			***14***						
Розділ 3. Критичне мислення і комунікація												
Тема 5. Аргументація та її складові. Проблеми аргументації.	11	2	2			7						
Тема 6. Ефективна комунікація. Запитування і формулювання проблем	11	2	2			7						
Разом за розділом 3	***22***	***4***	***4***			***14***						
Розділ 4. Критичний аналіз інформації та медіаграмотність												
Тема 7. Критичний аналіз інформації	12	2	2			8						

Тема 8. Фактчекінг та медіаграмотність	12	2	2			8							
Разом за розділом 4	***24***	***4***	***4***			***16***							
Усього годин	**90**	**16**	**16**			**58**							

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна форма
1.	Тема 1. Поняття і сутність критичного мислення.	2
2.	Тема 2. Особливості людського мислення, що впливають на прийняття рішень.	2
3.	Тема 3. Логіка та основні логічні поняття	2
4.	Тема 4. Дедукція та індукція: як правильно міркувати	2
5.	Тема 5. Аргументація та її складові. Проблеми аргументації.	2
6.	Тема 6. Ефективна комунікація. Запитування і формулювання проблем	2
7.	Тема 7. Критичний аналіз інформації	2
8.	Тема 8. Фактчекінг та медіаграмотність	2
	Разом	***16***

5. Завдання для самостійної робота

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
		денна форма
1	Проробка конспекту лекції, вивчення рекомендованої літератури по темах, які викладаються на лекціях	12
2	Підготовка до практичних занять	10
3	Підготовка до аудиторних контрольних робіт	10
4	Виконання домашніх завдань	26
	Разом	***58***

6. Індивідуальні завдання

Не передбачено навчальним планом.

7. Методи навчання

Під час опанування матеріалу навчальної дисципліни «Критичне мислення» з метою формування зазначених вище компетентностей і результатів навчання використовуються такі методи:

- лекції та самостійне читання електронних та друкованих джерел для формування системи теоретичних знань з дисципліни;
- наочні методи, зокрема, презентації, використання відео та інших візуальних засобів, що сприяє кращому розумінню навчального матеріалу з дисципліни;
- проблемні, частково-пошукові та дослідницькі методи навчання, аналіз кейсів і діагностика ситуацій, ділові ігри – під час обговорень, дискусій, практичних занять щодо різних аспектів управління в організації, роботі в малих групах; виконання самостійних практичних завдань.

8. Методи контролю

Оцінювання знань здобувачів з дисципліни «Критичне мислення» передбачає всі види занять, передбачених навчальним планом. Під час вивчення дисципліни застосовуються такі методи оцінювання знань:

 поточний контроль здійснюється на практичних заняттях під час усної співбесіди зі здобувачами за результатами виконання домашніх завдань, перевірки розв'язання типових задач; перевірки розв'язання нетипових задач на використання знань в практичних ситуаціях;

 проміжний контроль проводиться за допомогою проведення тестового контролю та виконання комплексної контрольної роботи;

 підсумковий контроль передбачає проведення тестового підсумкового контролю (екзамену) з усього курсу.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання								Екзамен	Сума
Розділ 1		Розділ 2		Розділ 3		Розділ 4		Разом		
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6	Т7	Т8			
7	8	7	8	7	8	7	8	60	40	100

Т1, Т2 ... – теми розділів.

Критерії оцінювання здобувачів вищої освіти за відповіді на питання поточного контролю

Завданням поточного контролю є перевірка розуміння та засвоєння певного матеріалу, вироблених навичок проведення розрахункових робіт, умінь самостійно опрацьовувати тексти, здатності осмислити зміст теми чи розділу, умінь публічно чи письмово представити певний матеріал (презентація).

Поточні тестові контролі (ТК1, ТК2, ТК3, ТК4) – максимум 20 балів: у кожному тестовому контролі містяться по 10 запитань теоретичного та прикладного характеру. Завдання можуть мати одну або більше правильних варіантів відповідей, за правильну відповідь на кожне завдання дається максимально 0,5 бали. Поточні тестові контролі є частиною дистанційного курсу "Критичне мислення" і доступні студентам за посиланням: https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=5348.

–

Критерії оцінювання здобувачів вищої освіти при виконанні самостійної роботи

Якісними критеріями оцінювання виконання індивідуальних завдань студентами є:

1.Повнота виконання завдання:
- елементарна;
- фрагментарна;
- повна;
- неповна.

2. Рівень самостійності студента
- під керівництвом викладача;
- консультація викладача;
- самостійно.

3. Сформованість навчально-інформаційних умінь (роботи з підручником, володіння різними способами читання, складання плану, рецензій, конспекту, вміння користуватися бібліотекою, спостереження, експеримент тощо)
4. Сформованість навчально-інтелектуальних умінь (визначення понять, аналіз, синтез, порівняння, класифікація, систематизація, узагальнення, абстрагування, вміння відповідати на запитання, виконувати творчі завдання тощо);
5. Рівень сформованості фахових методичних вмінь (вміння застосовувати на практиці набуті знання):
– низький – володіння умінням здійснювати первинну обробку навчальної інформації без подальшого її аналізу;
– середній – уміння вибирати відомі способи дій для виконання фахових завдань;
– достатній – застосовує набуті знання у стандартних практичних ситуаціях;
– високий – володіння умінням творчо-пошукової діяльності.

Зведена шкала оцінювання роботи студентів з дисципліни «Критичне мислення»

Види робіт	*Максимум балів*
Поточний контроль 1	5
Поточний контроль 2	5
Поточний контроль 3	5
Поточний контроль 4	5
Виконання завдань для самостійної роботи за темами курсу	40
РАЗОМ	60
Екзамен	40
ВСЬОГО	100

Для допуску до складання підсумкового контролю (екзамену) здобувач вищої освіти повинен набрати не менше 10 балів з навчальної дисципліни під час поточного контролю, самостійної роботи, індивідуального завдання.
У випадку проявів недоброчесності під час виконання будь-яких робіт (контрольних робіт, підсумкового контролю, тестових завдань та інших видів робіт які передбачають оцінювання), виставляється оцінка 0.
Під час вивчення навчальної дисципліни використання технологій штучного інтелекту (ШІ) здійснюється відповідно до Політики використання технологій штучного інтелекту Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

У межах дисципліни застосовуються такі моделі використання ШІ:

1. Модель «ШІ заборонено».

Використання технологій штучного інтелекту не допускається під час виконання контрольних заходів, спрямованих на перевірку індивідуальних знань і сформованості компетентностей здобувача освіти, зокрема: усного опитування, модульних контрольних робіт, екзамену (заліку), якщо інше не визначено викладачем, інших видів оцінювання, для яких викладачем встановлено обмеження щодо використання ШІ.

2. Модель «ШІ як асистент».

Під час підготовки до практичних занять, виконання індивідуальних завдань, рефератів, аналітичних оглядів та інших письмових робіт дозволяється використання ШІ для: пошуку та систематизації інформації, добору та первинного аналізу наукових джерел, пояснення складних понять, удосконалення структури тексту, перевірки граматики, стилю та оформлення, генерації ідей, плану роботи або прикладів.

Фінальний текст роботи, висновки, аналіз, інтерпретація результатів та прийняті рішення повинні бути самостійно підготовлені здобувачем освіти.

3. Модель «ШІ як інструмент».

Для окремих лабораторних, практичних, проєктних або дослідницьких робіт використання технологій штучного інтелекту може бути обов'язковою складовою виконання завдання. У таких випадках здобувачі освіти можуть використовувати генеративні моделі ШІ для: аналізу та підготовки даних, генерації, аналізу й оптимізації програмного коду, порівняння результатів роботи різних моделей ШІ, створення візуалізацій, схем або зображень, аналізу великих масивів даних. проведення експериментів із застосуванням сучасних інструментів штучного інтелекту.

Усі результати, отримані за допомогою ШІ, підлягають критичному аналізу, перевірці та доопрацюванню здобувачем освіти.

Декларування використання ШІ.

У разі використання технологій штучного інтелекту здобувач освіти зобов'язаний зазначити: назву сервісу або моделі ШІ; дату використання; характер допомоги (генерація ідей, пошук інформації, аналіз даних, генерація коду, редагування тексту тощо).

За вимогою викладача здобувач освіти повинен надати використані запити (prompts) або пояснити спосіб використання інструментів ШІ.

Недекларованe використання технологій штучного інтелекту або подання згенерованого ШІ матеріалу як власного результату навчальної діяльності розглядається як порушення принципів академічної доброчесності відповідно до внутрішніх нормативних документів Університету.

Критерії оцінювання навчальних досягнень

При проходженні онлайн курсу “Критичне мислення в українському контексті“ на платформі Prometheus (https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:Prometheus+CTIUC101+2022_T2_3/course/) здобувачеві в разі отримання сертифікату зараховується 15 балів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка для чотирирівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
0-49	незадовільно

10. Рекомендована література

Основна література

Основна література

1. Конверський А. Є. Критичне мислення : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2024. 370 с.
2. Хейбер Дж. Критичне мислення / пер. з англ. О. Бойченко. Київ : ArtHuss, 2023. 236 с.
3. Терно С. О. Критичне мислення та філософське усвідомлення світу : посібник для підготовки докторів філософії. Запоріжжя : ЗНУ, 2021. 220 с.

4. Ковальчук О. Я. Логіка та аргументація (з елементами критичного мислення) : навч. посіб. Тернопіль : ЗУНУ, 2021. 228 с.
5. Тимошенко О. І., Ягодзінський С. М. Логіка та критичне мислення : навч. посіб. Харків : Олді+, 2025. 280 с.
6. Надурак В. Критичне мислення: поняття та практика. Івано-Франківськ : ПНУ, 2022. 114 с.
7. Акімова О. В. Критичне мислення та його формування у сучасній вищій освіті : монографія. Київ : Інститут педагогіки НАПН України, 2021. 180 с.
8. Пархоменко О. С. Навчальний курс «Критичне мислення» [Електронний ресурс]. URL: https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=1889 (дата звернення: 27.09.2026).

Допоміжна література

10. Bergstrom C. T., West J. D. Calling Bullshit: The Art of Skepticism in a Data-Driven World. New York : Random House, 2020. 336 p.
11. Bowell T., Cowan R., Kemp G. Critical Thinking: A Concise Guide. 5th ed. London : Routledge, 2019. 300 p.
12. Cairo A. How Charts Lie: Getting Smarter about Visual Information. New York : W. W. Norton & Company, 2019. 256 p.
13. Chatfield T. Critical Thinking: Your Guide to Effective Argument, Successful Analysis and Independent Study. 2nd ed. London : SAGE Publications, 2022. 296 p.
14. Grant A. Think Again: The Power of Knowing What You Don’t Know. New York : Viking, 2021. 320 p.
15. Grimes D. R. Good Thinking: Why Flawed Logic Puts Us All at Risk and How Critical Thinking Can Save the World. New York : The Experiment, 2021. 432 p.
16. Haber J. Critical Thinking. Cambridge, MA : MIT Press, 2020. 200 p. (MIT Press Essential Knowledge).
17. Lipman M. Thinking in Education. Cambridge : Cambridge University Press, 1991. 188 p.
18. Moore B. N., Parker R. Critical Thinking. 13th ed. New York : McGraw-Hill Education, 2023. 496 p.
19. Paul R., Elder L. The Miniature Guide to Critical Thinking: Concepts and Tools. 9th ed. Tomales, CA : Foundation for Critical Thinking, 2019. 24 p.
20. Vaughn L. The Power of Critical Thinking: Effective Reasoning about Ordinary and Extraordinary Claims. 7th ed. New York : Oxford University Press, 2022. 520 p.
21. Thaler R. H. Mental accounting matters. Journal of Behavioral Decision Making. 1999. Vol. 12, No. 3. P. 183–206. DOI: https://doi.org/10.1002/(SICI)1099-0771(199909)12:3<183::AID-BDM318>3.0.CO;2-F.
22. Берн Е. Ігри, у які грають люди / пер. з англ. К. Меншикової. Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2017. 254 с.
23. Бредбері Р. 451° за Фаренгейтом : повість / пер. з англ. Є. Крижевича. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2011. 205 с.
24. Гакслі О. Який чудесний світ новий! / пер. з англ. В. Морозова ; іл. студії DVOIKA. Львів : Видавництво Старого Лева, 2016. 368 с.
25. Канеман Д. Мислення швидке й повільне / пер. з англ. М. Яковлєва. Київ : Наш Формат, 2017. 480 с.
26. Дьюї Дж. Досвід і освіта / пер. з англ. М. Васильченко. Львів : Кальварія, 2003. 84 с.
27. Дьюї Дж. Демократія і освіта / пер. з англ. Львів : Літопис, 2003. 289 с.
28. Елленберг Дж. Як ніколи не помилятися. Сила математичного мислення / пер. з англ. А. Іщенка. 2-ге вид. Київ : Наш Формат, 2018. 408 с.
29. Кові С. Р. 7 звичок надзвичайно ефективних людей / пер. з англ. О. Любенко. 2-ге стер. вид. Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2016. 384 с.
30. Кові С. Р. Восьма звичка. Від ефективності до величі. Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2017. 496 с.

31. Левітін Д. Структуроване мислення. Ясний розум в інформаційному хаосі / пер. з англ. Р. Шияна. Київ : Наш Формат, 2020. 456 с.
32. Ріел Д., Мартін Р. Техніка ухвалення рішень. Як лідери роблять вибір / пер. з англ. Н. Кошманенко. Київ : Наш Формат, 2019. 248 с.
33. Оклі Б. Навчитися вчитися. Як запустити свій мозок на повну / пер. з англ. А. Замоцного. 2-ге вид. Київ : Наш Формат, 2019. 272 с.
34. Орвелл Дж. 1984 : роман / пер. з англ. В. Шовкуна. Київ : Видавництво Жупанського, 2015. 312 с.
35. Померанцев П. Це не пропаганда. Подорож на війну проти реальності [Електронний ресурс]. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Peter_Pomerantsev/Tse_ne_propahanda_Podorozh_na_viinu_proty_realnosti/ (дата звернення: 27.09.2026).
36. Поппер К. Р. Відкрите суспільство та його вороги : у 2 т. Т. 1 : У полоні Платонових чарів / пер. з англ. О. Буценка. Київ : Основи, 1994. 444 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Popper_Karl/Vidkryte_suspilstvo_ta_ioho_vorohy_Tom_1.pdf (дата звернення: 27.09.2026).
37. Сапольскі Р. М. Біологія поведінки. Причини доброго і поганого в нас / пер. з англ. О. Любенко. Київ : Наш Формат, 2021. 672 с.
38. Талеб Н. Н. Чорний лебідь. Про (не)ймовірне у реальному житті / пер. з англ. М. Климчука. Київ : Наш Формат, 2017. 392 с.
39. Франкл В. Людина у пошуках справжнього сенсу. Психолог у концтаборі / пер. з нім. Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2016. 160 с.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Панченков А. Дидактичні стратегії критичного читання	– http://osvita.ua/school/method/technol/1125/
2. “Наука повсякденного мислення” . – Prometheus	– https://courses.prometheus.org.ua/courses/UQx/THINK101/2016_T2/info
3. Як мислити критично: огляд онлайн-курсів	– https://ms.detector.media/mediaprosvita/mediaosvita/yak_misliti_kritichno_oglyad_onlaynkursiv/
4. ОНЛАЙН-КУРС «НОВИННА ГРАМОТНІСТЬ»	– https://video.detector.media/special-projects/novynna-gramotnist-i22
5. «Very Verified: онлайн-курс з медіаграмотності» пояснює, як орієнтуватися в інформації довкола та як розпізнавати дезінформацію та пропаганду:	– https://verified.ed-era.com/ua#rec129945142
6. VOXU-EdEra: Фактчек: довіряй-перевіряй	– https://courses.ed-era.com/courses/course-v1:VOXU-EdEra+FactCheck101+2018/info
7. Common sense education	– https://www.commonsense.org/education/
8. Критичне мислення в українському контексті – онлайн-курс. Платформа Prometheus	– https://apps.prometheus.org.ua/learning/course/course-v1:Prometheus+CTIUC101+2022_T2_3/home
9. Роберт Сапольські. Біологія поведінки людини – відео-лекції	– https://www.youtube.com/watch?v=98IA0dxHVSA&list=PLe6NcH-LB5H3IEgnF7f7vskvHWe6V0E3i

10. Open Yale Courses: *Behavioral Finance: The Role of Psychology:*	– https://oyc.yale.edu/economics/econ-252-11/lecture-11?utm_source=chatgpt.com
11. Richard E. Nisbett Mindware: Critical Thinking for the Information Age	– https://www.coursera.org/learn/mindware
12. Курс лекцій Майкла Сендела «Справедливість»	– https://www.youtube.com/playlist?list=PLYCS-PXzx5B1JNTy6XClXRJJgCVU7tDgK

1.